

SIŪLYMAI XIX VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PROJEKTUI IR PRIEMONIŲ PLANUI

Lietuvos laisvosios rinkos institutas parengė siūlymus XIX Vyriausybės programos projektui ir jos įgyvendinimo planui. Tikimės, kad šie pasiūlymai padės tobulinti Vyriausybės programos projektą ir atliepti esminius laikmečio iššūkius – poreikį užtikrinti valstybės saugumą stiprinant gerovės augimo pagrindą – šalies ūkio konkurencingumą.

Sveikiname Vyriausybės programos projekte pirmąją veiklos kryptimi išskirtą siekį auginti Lietuvos ekonomiką, vietos investicijas ir darbo vietų kūrimą. Minimas valstybės institucijų ir visuomenės dialogo stiprinimas bei skubos vengimas priimant įstatymus, kurių kokybės gerinimas didins tarpusavio pasitikėjimą ir pagarbą. Sveikintinas ketinimas mažinti teisinio reguliavimo bei administracinę naštą investuotojams ir įkurti biurokratijos mažinimo komisiją.

Atsižvelgdami į strateginius šalies ir Vyriausybės prioritetus, teikiame siūlymus papildyti Vyriausybės veikimo principus bei programą pagal septynias prioritetines kryptis:

1. Gerovės kūrimo nestabdanti reguliacinė aplinka
2. Žmonėms tarnaujanti valstybės tarnyba
3. Darbo rinkos poreikius atliepanti migracijos sistema
4. Aukštą pridėtinę vertę skatinanti mokesstinė sistema
5. Skaidrus ir į rezultatą orientuotas valstybės biudžetas
6. Žmogų įgalinanti socialinė parama
7. Visuomenės senėjimą atliepanti subsidiari pensijų sistema

Siekiant nuosekliai stiprinti Lietuvos ekonomikos, saugumo ir gerovės augimo pamatus, programoje taip pat būtina išvengti nuostatų, prieštaraujančių užsibrėžtiems tikslams ir galinčių pakirsti šalies ūkio konkurencingumą, didinti kapitalo nutekėjimą ir slopinti šalies pažangą.

PAGRINDINIAI VYRIAUSYBĖS VEIKIMO PRINCIPAI

Žmogaus ir išteklių ribotumo pripažinimas

Žmogaus ir išteklių ribotumo pripažinimas skatina Vyriausybę sumaniai ir atsakingai tvarkytis su ribotais ištekliais, užtikrinti skaidrias veiklos ribas ir didinti visų grandžių efektyvumą ir našumą. Šio principo paisymas leidžia išvengti populizmo bei prisiimti atsakomybę už

visuomenės santarvės puoselėjimą, užkertant kelią nepagrįstų lūkesčių formavimui bei dirbtinei priešpriešai tarp skirtingų visuomenės grupių.

Pagarba žmogaus laisvei ir atsakomybei

Vyriausybė gerbia žmogaus laisvę ir siekia įgalinti jį prisiimti atsakomybę už savo, šeimos ir bendruomenės gerovę subsidiariai ir bendruomeniškai sprendžiant problemas. Valdžios institucijų vaidmuo atsakant į žmonių patiriamą stoką pagrįstas tik tuomet, kai žmonės nepajėgia veikti patys.

Pagarba Konstitucijai ir privačiai nuosavybei

Vyriausybė gerbia LR Konstitucijoje įtvirtintus atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės, teisinės valstybės principus bei privačios nuosavybės, asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos principus.

Kokybiška teisėkūra

Vyriausybė, atlikdama teisėkūros funkciją, laikosi iš LR Konstitucijos kylančių ir Teisėkūros pagrindų įstatyme (TPĮ) įtvirtintų principų – tikslingumo, proporcingumo ir efektyvumo. Šių principų laikymasis leidžia išvengti įstatymų infliacijos, teisės aktų prieštaravimo ir jų keliamo nestabilumo. Svarstydamą teisinę iniciatyvas, Vyriausybė nurodo ir apsvarsto alternatyvas teisės aktui ir pasirenka priemonę, leisiančią pasiekti tikslą su mažiausia našta visuomenei. Teisės akto priėmimas Vyriausybės veikloje yra *ultima ratio* priemonė.

Atvirumas, atskaitomybė ir aktyvus bendradarbiavimas su visuomene

Vyriausybė ir jai pavaldžios institucijos puoselėja dialogo kultūrą, aktyviai konsultuojasi su socialiniais partneriais ir gerbia visas savo teisėtus interesus atstovaujančias visuomenės grupes, taip didindamos abipusę pagarbą ir pasitikėjimą tarp valdžios institucijų ir piliečių. Vyriausybė reguliariai ir aiškiai pristato plačiajai visuomenei aktualią informaciją apie savo tikslus, veiklą ir rezultatus bei siekia gauti grįžtamąjį ryšį.

SIEKTINI RODIKLIAI

1. Prisitaikymo prie teisinio reguliavimo našta – mažėjimas
2. Teisėkūros iniciatyvų, kurioms atliktas ex ante vertinimas, dalis nuo visų teisėkūros iniciatyvų – didėjimas
3. Lietuvos darbo našumas per dirbtą valandą pagal perkamosios galios standartą, palyginti su Europos Sąjungos (ES) vidurkiu – didėjimas

4. Tarptautinio mokesčių konkurencingumo indekso reitingas – aukštesnė vieta
5. Šešėlinės ekonomikos dydis – mažėjimas
6. Nedarbo spąstų rodiklis - mažėjimas
7. Ilgalaikio nedarbo lygis – mažėjimas
8. Užimtumo lygis – didėjimas
9. II pakopoje dalyvaujančių darbuotojų dalis – didėjimas
10. Gyventojų, patenkintų viešųjų paslaugų kokybe, dalis – didėjimas

SIŪLYMAI VYRIAUSYBĖS PROGRAMAI

GEROVĖS KŪRIMO NESTABDANTI REGULIACINĖ APLINKA

Vyriausybės programoje numatyta sumažinti administracinę ir prisitaikymo prie reguliavimo našta verslui nacionaliniu bei savivaldybių lygmeniu. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:

<p>Ūkinės veiklos reguliavimas, jei jis neišvengiamas, turi būti tikslingas, proporcingas ir sukeltis mažiausią įmanomą našta visuomenei ir valstybei. Sisteminiis reguliacinės naštos mažinimas yra šalies konkurencingumo ir gerovės didinimo šaltinis, kuris atlaisvina privačius ir viešuosius išteklius gerovei kurti.</p> <p>Verslą reguliuojančios institucijos neturi pakankamai paskatų mažinti reguliavimo. Daugiau nei pusė verslo priežiūros institucijų veiklos dokumentuose numatyti tikslai, susiję su pažeidimų aptikimu ir ūkio subjektų nubaudimu. Tokios nuostatos neskatina tobulinti reguliacinės aplinkos, nes kuo didesnė reguliavimo našta, tuo didesnė tikimybė aptikti pažeidimą.</p> <p>Ūkinei veiklai tenkanti bendra reguliavimo našta nėra matuojama, o priimant naujas ūkinės veiklos reguliavimo nuostatas neįgyvendinimas „one-in,</p>	<p>Parengti sisteminių reguliacinės naštos mažinimo planą ir Vyriausybės lygmeniu priskirti subjektą, atsakingą už plano veiksmų inicijavimą, koordinavimą ir įgyvendinimą.</p>
	<p>Remiantis sisteminiu reguliacinės naštos mažinimo planu, koreguoti institucijų veiklos dokumentus, įpareigojant jas mažinti į jų kompetenciją patenkančių sričių reguliavimo našta.</p>
	<p>Remiantis sisteminiu reguliacinės naštos mažinimo planu, įpareigoti ūkinę veiklą reguliuojančius subjektus proaktyviai ir periodiškai vykdyti viešąsias konsultacijas, skirtas reguliavimo problemų identifikavimui ir sisteminiam šalinimui.</p>
	<p>Priimti įstatymų pakeitimus, numatančius privalomą teisės aktų, nustatančių naują ūkinės veiklos reguliavimą, <i>ex ante</i> poveikio vertinimą. Atsisakyti reguliacinių iniciatyvų, didinsiančių biurokratizmą ir administracines sąnaudas.</p>
<p>Ūkinei veiklai tenkanti bendra reguliavimo našta nėra matuojama, o priimant naujas ūkinės veiklos reguliavimo nuostatas neįgyvendinimas „one-in,</p>	<p>Remiantis sisteminiu reguliacinės naštos mažinimo planu, įvykdyti teisės aktų, nustatančių ūkinės veiklos reguliavimą, <i>ex-post</i> poveikio vertinimą. Priimti įstatymų pakeitimus, nustatančius privalomą periodinį teisės aktų, nustatančių ūkinės veiklos reguliavimą, <i>ex post</i> poveikio vertinimą, įvesti teisės aktų „bankroto“ procedūrą,</p>

<p>one-out“ principas, kuomet įvedus vieną reguliavimą atsisakoma kito. Ūkinę veiklą reguliuojantys subjektai neįpareigoti įtraukti reguliuojamų subjektų į reguliavimo trūkumų identifikavimo ir šalinimo procesą.</p>	<p>lemiančią teisės akto arba jo dalies galiojimą tik tokiu atveju, jei jų būtinumas įrodytas laikantis viso teisėkūros proceso ciklo.</p>
	<p>Užtikrinti „one-in, two-out“ principo taikymą, nustatantį, kad naujos ūkinės veiklos reguliavimo nuostatos gali būti priimtos tik panaikinus dvi galiojančias panašios apimties nuostatas.</p>
	<p>Parengti Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, nustatantį, kad perkelti ES teisės aktus taikomi analogiškai teisėkūros reikalavimai kaip ir nacionaliniams teisės aktams.</p>
	<p>Parengti veiksmų planą, skirtą didinti santarvę tarp verslo ir visuomenės bei šviesti žmones apie tai, kad „neteisingos“ kainos nebūna, kad kainos yra žmonių norų ir ribotų išteklių atspindys. Aktyviai diskutuoti dėl Europos centrinio banko keliamo 2 proc. metinės infliacijos tikslo ir monetarinio mechanizmo poveikio kainoms bei jo korekcijų.</p>
<p>ŽMONĖMS TARNAUJANTI VALSTYBĖS TARNYBA</p> <p><i>Vyriausybės programoje numatyta įdiegti aukščiausius klientų aptarnavimo kokybės standartus viešojo sektoriaus įstaigose ir institucijose, valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:</i></p>	
<p>Valstybės tarnybos misija – tarnauti žmogui, o tai reiškia į klientą orientuotą mentalitetą ir nuolatinį poreikį tobulėti. Valstybės teikiamų paslaugų optimizavimas kaip esminė šalies gerovės kūrimo sąlyga leidžia ne tik efektyviau naudoti turimus</p>	<p>Parengti įstaigų ir jų vadovų veiklos vertinimo metodiką, į vertinimo procesą įtraukiant įstaigų klientus ir visuomenę.</p>
	<p>Parengti valstybės tarnautojų veiklos vertinimo metodiką, skatinančią rezultatyvumą ir iniciatyvą.</p>

<p>išteklius, bet ir stiprinti valdžios ir piliečių tarpusavio pasitikėjimą.</p> <p>Optimizavimo veiksams politinės valios trūksta. Remdamasi Valstybės kontrolės rekomendacija, Vidaus reikalų ministerija atliko viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų inventorizaciją, tačiau neįgyvendino rekomenduoto šių paslaugų reikalingumo vertinimo.</p> <p>Formuojant įstaigų tikslus bei rengiant veiklos planus nesikonsultuojama su šių įstaigų klientais – visuomene. Šie planai sudaromi įstaigos steigėjo (pavyzdžiui, ministerijos) nuožiūra disponuojant ribotu informacijos kiekiu.</p> <p>Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas grįstas jų padarytų klaidų ir pradelstų terminų skaičiavimu skatina prisiimti mažiau ambicingus tikslus ir vengti iniciatyvos. Valstybės tarnautojų darbo užmokesčio sistema dėl stažo dedamosios diskriminuoja privačiame sektoriuje dirbusius žmones, nes jie už vienodą darbą gauna mažesnį atlygį nei išimtinai visą laiką valstybės tarnyboje dirbę žmonės. Socialinės garantijos valstybės tarnautojams, lyginant su darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartį, yra perteklinės ir dirbtinai išpučia valstybės valdymo sąnaudas.</p>	<p>Įgyvendinti valstybės institucijų funkcijų, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų peržiūrą, siekiant panaikinti perteklines, ribotą naudą nešančias funkcijas ir paslaugas. Į peržiūros procesą įtraukti visuomenę.</p>
	<p>Atsižvelgiant į peržiūros rezultatus, parengti įstatymų pakeitimų projektus, naikinančius pareigą valstybei teikti perteklines, ribotą naudą nešančias paslaugas.</p>
	<p>Koreguoti viešojo administravimo įstaigų strateginių veiklos dokumentų ir lūkesčių raštų vadovams sudarymo procedūras, į jų rengimą įtraukiant visuomenę.</p>
	<p>Kurti nepriklausomas stebėtojų tarybas prie biudžetinių įstaigų, kurios padėtų adekvačiai atstovauti įstaigų klientų interesams. Koreguoti biudžetinių įstaigų įstatyme nustatytą tarybos struktūrą, kad nepriklausomi stebėtojų tarybos nariai sudarytų bent pusę tarybos narių. Įtraukti į stebėtojų tarybas vadybines kompetencijas turinčius asmenis.</p>
	<p>Pertvarkyti valstybės tarnautojų darbo užmokesčio sistemą susiejant ją su veiklos rezultatais ir panaikinant priedą už stažą. Atsisakyti iniciatyvų, mažinsiančių valstybės tarnybos sistemos lankstumą.</p>
<p>Parengti Valstybės tarnybos ir susijusių įstatymų pakeitimo projektus, priartinančius valstybės tarnautojams suteikiamų apmokamų atostogų dienų skaičių prie visiems kitiems Lietuvos darbuotojams Darbo kodekse numatyto atostogų skaičiaus.</p>	

DARBO RINKOS POREIKIUS ATLIEPIANTI MIGRACIJOS SISTEMA

Vyriausybės programoje numatyta formuoti racionalią migracijos politiką ir išspręsti darbuotojų trūkumo problemą. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:

Subalansuota darbo migracijos sistema, leidžianti subalansuoti darbo paklausą ir pasiūlą, yra tvaraus ekonomikos augimo ramstis.

Pastaraisiais metais priimti migracijos procedūrų apsunkinimai kuria papildomas sąnaudas valstybei dėl papildomos darbuotojų samdos Migracijos departamente. Darbdaviams tapo privaloma pateikti informaciją apie užsieniečio kvalifikaciją ir darbo patirtį, susijusią su užsieniečio atliktinu darbu ir jo turimą ne mažesnę negu vienerių metų darbo patirtį per pastaruosius 3 metus, susijusią su atliktinu darbu.

Be to, nustatoma metinė kvota užsieniečiams, kuriems tais metais buvo išduoti leidimai laikinai gyventi Lietuvoje, kuri nesusieta su faktiniais darbo rinkos poreikiais, tad neleis jų patenkinti.

Parengti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo įstatymo projektą, atkuriantį galiojusią tvarką, leidusią darbdaviams pateikti informaciją apie užsieniečio kvalifikaciją arba darbo patirtį, o ne abu.

Parengti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo įstatymo projektą, koreguojantį kvotos taikymą leidžiant neįtraukti į jos apimtį tų užsieniečių, kurių gyvenamoji vieta ir darbovietės vieta yra tose savivaldybėse, kuriose gyventojų prieaugio tendencijos neigiamos.

Parengti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo įstatymo projektą, žemesnės kvalifikacijos darbuotojams nustatantį nuosekliai žemesnį nei aukštos pridėtinės vertės profesijoms vidutinio bruto darbo užmokesčio dydį, kad darbuotojo įvežimui būtų netaikoma kvota.

AUKŠTĄ PRIDĖTINĘ VERTĘ SKATINANTI MOKESTINĖ SISTEMA

Vyriausybės programoje numatyta sukurti paprastą, aiškią ir stabilią mokesstinę sistemą. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:

<p>Efektyvi mokesčių sistema užtikrina valstybės poreikius minimaliai varžydama ekonominį aktyvumą ir neskatinama šešėlinės ekonomikos.</p> <p>Lietuvoje ekonomikos augimui labiausiai kenkia pelno mokesčio našta – uždirbtas pelnas apmokestinamas du kartus – pasibaigus finansiniams metams už uždirbtą pelną, ir šį pelną paskirstant. Todėl efektyvusis pelno mokesčio tarifas gali siekti 29,44 proc. Pelno mokesčio mokėjimo avansu prievolė neatitinka „gebėjimo mokėti“ principo, pelno mokesčio nuostatos, skatinančios investicijas, kuria reikšmingas administracines sąnaudas verslui ir valstybei, yra neuniversalios.</p> <p>Lietuvos mokesčių sistema komplikuoja – pajamos apmokestinamos neproporcingai, skaidant pagal jų rūšį, veiklos formą, dydį ir pan. Ypač aukštos pridėtinės vertės kūrimą slopina progresinis 32 proc. gyventojų pajamų mokesčio tarifas, baudžiantis už gautas aukštesnes pajamas.</p>	<p>Parengti pelno mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymą, įgyvendinantį paskirstytojo pelno mokesčio modelį.</p>
	<p>Parengti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo ir susijusių teisės aktų pakeitimo projektus, įgyvendinančius proporcinę GPM sistemą ir panaikinančius progresinius tarifus. Vienodinti GPM mokesčių tarifus ne didinant iki didžiausio, o mažinant iki mažiausio – 15 proc. mokesčio tarifo. Atsisakyti iniciatyvų įvesti progresinius tarifus pajamoms nepaisant jų rūšies.</p>
	<p>Parengti teisės aktus, nustatančius mokestiniuose įstatymuose nustatytų fiksuotų dydžių indeksaciją.</p>
	<p>Parengti teisės aktus, panaikinančius sektorinius mokesčius.</p>
	<p>Surengti viešąją konsultaciją dėl ES mokesčių politikos, siekiant identifikuoti šalies interesus dėl ES lygmens teisės aktų, reguliuojančių mokestinę aplinką, ir optimalaus mokestinės sistemos koordinavimo lygio, siekiant išlaikyti šalies konkurencingumą.</p>
<p>SKAIDRUS IR Į REZULTATĄ ORIENTUOTAS VALSTYBĖS BIUDŽETAS</p> <p><i>Vyriausybės programoje numatyta užtikrinti sumanų valstybės valdymą. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:</i></p>	

<p>Valstybės išlaidas svarbu susieti su konkrečiais strateginiais valstybės tikslais ir planuojamais pokyčiais. Šiuo metu iš viešosiomis lėšomis finansuojamos įstaigos neturi finansinės paskatos pasiekti joms keliamų tikslų – ištekliai skirstomi pagal poreikį, ne pagal poveikį, o finansavimas nepriklauso nuo pasiektų rezultatų. Svarstant biudžetą, nepateikiama informacija apie praeito laikotarpio biudžete nustatytus stebėsenos rodiklius, jų reikšmes. Taip pat neaišku, kokią įtaką pasiekti rezultatai turėjo ateinančių laikotarpių finansavimo struktūrai.</p> <p>Projektuojami reikšmingi neigiami valstybės biudžeto balansai ir didėjantys skolos aptarnavimo kaštai mažins galimybes finansuoti prioritetines sritis ateityje. Tačiau, nėra strategijos, kaip ketinama grįžti prie galimybėmis pagrįsto išlaidų planavimo.</p>	<p>Parengti valdžios sektoriaus balanso gerinimo ir skolos valdymo strategiją. Į ją įtraukti valstybės institucijų funkcijų, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų peržiūrą, viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų tinklo pritaikymą prie demografinių pokyčių, perteklinio valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių viešojo administravimo įstaigose skaičiaus optimizaciją. Strategiją suderinti su Europos Komisijai teikiamu vidutinės trukmės fiskalinės drausmės planu.</p>
	<p>Atlikti viešąją konsultaciją dėl svarbiausių nacionalinio pažangos plano stebėsenos rodiklių, pateikiamų biudžeto projekte. Užtikrinti, kad rodikliai matuotų pasiekiamą rezultatą ir vertę klientui, o ne procesines aplinkybes. Prieš teikiant ateinančių laikotarpių biudžeto projektą, parengti ir visuomenei pristatyti biudžeto projekte nurodytų rodiklių ataskaitą.</p>
	<p>Parengti konstitucinio fiskalinės sutarties įgyvendinimo įstatymo pakeitimo įstatymą, apribojantį Vyriausybės galimybę vienašališkai taikyti išskirtinių aplinkybių režimą, leidžiantį nepaisyti fiskalinės drausmės reikalavimų.</p>
<p>ŽMOGŲ ĮGALINANTI SOCIALINĖ PARAMA</p> <p><i>Vyriausybės programoje numatyta įgalinti pažeidžiamas gyventojų grupes ir sumažinti socialinę atskirtį. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:</i></p>	
<p>Žmogaus individualumą gerbianči socialinės paramos sistema siekia jį įgalinti kuo greičiau atsistoti ant kojų ir grįžti į darbo rinką. Darbas</p>	<p>Pertvarkyti nedarbo draudimo išmokų sistemą siekiant mažinti socialinę atskirtį įtraukiant pažeidžiamas gyventojų grupes į darbo rinką ir užtikrinant, kad išmokas gautų tik realiai darbo ieškantys asmenys. Svarstyti mažinti nedarbo išmoką atsisakius</p>

<p>leidžia žmonėms kurti gerovę ir pačiam prisidėti prie valstybės klestėjimo. Jis skatina žmogų nuolat tobulėti, įgyti vis naujų kompetencijų, veikti komandoje ir išsipildyti. Dėl to, valstybė turėtų ištiesti pagalbos ranką tik tada, kai to labiausiai to reikia, neleidama socialinėms problemoms įsisenėti.</p> <p>Iki šiol vykdytos socialinės apsaugos sistemos pertvarkos jos problemų neišsprendė – ilgalaikio nedarbo lygis nemažėja, nedarbo išmoką gaunančių asmenų skaičius auga. To priežastis – įsidarbinus ir praradus įvairias išmokas realios asmens pajamos į rankas gali ne paaugti, bet sumažėti, todėl paskatos įsilieti į darbo rinką pakertamos. Nedarbo spąstai Lietuvoje trečius metus iš eilės buvo aukščiausi visoje ES.</p> <p>Tinkamų darbo vietų pasiūlą riboja pertekliniai darbo santykių suvaržymai, paminantys bendradarbiavimo ir tarpusavio pasitikėjimo principus, trukdantys pasitelkti darbuotojus tose darbovietėse, kuriose jų darbas yra paklausiausias ir kuria didžiausią vertę.</p>	<p>pirmojo tinkamo darbo pasiūlymo, mažinti išmokos dydį bedarbiams iš darbovietės išėjusiems savo noru arba atleistiems dėl savo pačių kaltės, ilginti darbo stažo reikalavimą pakartotinai nedarbo išmokas norintiems gauti asmenims.</p>
	<p>Parengti socialinės apsaugos sistemą reglamentuojančių įstatymų projektus, nustatančius, kad bendra darbingo asmens gaunamos socialinės paramos suma negali viršyti ES vidurkio – sudaryti daugiau nei 74 proc. MMA po mokesčių, taip paskatinant pažeidžiamas gyventojų grupes įsitraukti į darbo rinką ir padidinti savo pajamas.</p>
	<p>Peržiūrėti socialinių išmokų sistemą ir minimaliųjų vartojimo poreikių dydžio nustatymo metodiką, užtikrinant jų indeksacijos sąryšį su biudžeto galimybėmis ir didesnę taiklumą.</p>
	<p>Parengti darbo kodekso pakeitimus, didinančius darbo vietų pasiūlą – naikinančius terminuotų sutarčių kvotą, sušvelninančius atleidimo darbdavio iniciatyva sąlygas ir sumažinančius išėjinių kompensacijų dydžius.</p>
	<p>Parengti darbo kodekso pakeitimus, didinančius darbo vietų pasiūlą regionuose ir nustatančius, kad Vyriausybės patvirtintam nacionaliniam MMA viršijant 50 proc. apskrities VDU, MMA lygis toje apskrityje turi būti nustatomas lygus 50 proc. tos apskrities VDU. Koreguoti MMA nustatymo formulę, naudojamą Trišalėje taryboje, nustatant, kad MMA augimas negali viršyti trijų pastarųjų metų nominalaus darbo našumo augimo vidurkio, nebent socialiniai partneriai susitaria kitaip.</p>

VISUOMENĖS SENĖJIMĄ ATLIEPIANTI SUBSIDIARI PENSIJŲ SISTEMA

Vyriausybės programoje numatyta remti gyventojų taupymą, kaupimą senatvei ir privačias investicijas. Siekiant šio tikslo, siūlome papildyti programą šiomis nuostatomis:

Visuomenės demografinė padėtis blogėja – nuo 2024 m. į pensiją išeina daugiau žmonių, nei įsidarbina jaunimo. Dėl to, vienam pensijos gavėjui tenka mažiau socialinio draudimo įmokų mokėtojų. Tai mažina pensijų sistemos adekvatumą ir ilgalaikį tvarumą.

Ilgojo laikotarpio pensijų sistemos problemas gali spręsti tik savarankiškas pensijų kaupimas, kurio sąlygota pensija tiesiogiai nepriklauso nuo dirbančiųjų skaičiaus visuomenėje. Šalies pensijų sistemoje įtvirtinto subsidiarumo tarp valstybės ir žmogaus esmė – paskirstyta atsakomybė už žmogaus pajamas senatvėje, leidžianti užtikrinti ir pensijų sistemos tvarumą, ir adekvatumą.

Pensijų sistemos patrauklumą mažina dažni pokyčiai. Per dvidešimt metų pensijų sistemą reglamentuojantys įstatymai keisti 24 kartus, o pastaraisiais metais nuolat pasigirsta siūlymai sumažinti žmonių motyvacijas ir atsakomybę už savo pajamas senatvėje.

Parengti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymą, grąžinant nuostatą, leidžiančią iš apmokestinamųjų pajamų atimti gyventojų įmokas į investicinio gyvybės draudimo fondus ir pensijų fondus neribotą laiką. Svarstyti maksimalios iš pajamų leidžiamos atimti įmokų sumos atsisakymą arba indeksavimą.

Koreguoti pensijų sistemą reglamentuojančius teisės aktus nustatant, kad kaupimo nutraukimas ir sukauptų lėšų atsiėmimas galimas tik Konstitucinio Teismo išvadoje pateiktomis aplinkybėmis, kai kaupimas „tampa itin apsunkintas ar betikslis“. Nustatyti baigtinį šių aplinkybių sąrašą. Atsisakyti iniciatyvų panaikinti automatinį įtraukimą į II pensijų pakopą ir neribotam laikui sustabdyti II pensijų pakopos įmokas.

Parengti pensijų sistemą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, didinančius neapmokestinamųjų įmokų į II pakopos pensijų fondus dydį ir leisiančius sukaupti didesnę turtą senatvei, sudarant galimybę mokėti iki 10 proc. darbo užmokesčio siekiančią įmoką.

Koreguoti pensijų sistemą reglamentuojančius teisės aktus nustatant, kad prašymus dėl dalyvavimo pensijų kaupime nutraukimo nagrinėja ir sprendimus priima valstybinio socialinio draudimo fondo administratorius arba kita valstybės institucija.

ŠALTINIAI

1. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Rinkimų knyga – Mandatas lyderystei“, 2024.
2. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Dėl 2025–2027 metų valstybės biudžeto patvirtinimo“, ekspertizė, 2024.
3. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Dėl Pensijų kaupimo įstatymo projekto pagal KT išvadą“, ekspertizė, 2024.
4. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Dėl Darbo kodekso pakeitimo įstatymo projekto“, ekspertizė, 2024.
5. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Dėl užsieniečių teisinės padėties įstatymo pakeitimo“, ekspertizė, 2024.
6. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Dėl GPM režimo ilgalaikiam investavimui panaikinimo ir investicinės sąskaitos įteisinimo“, ekspertizė, 2024.